

STŘETNÉ SRAŽENÍ V ÚTOČNÉ OPERACI

Plukovník Ludvík Varvařovský

V posledních měsících jsme se při velitelsko-štábních cvičeních, při studiu nových řádů i při čtení posledních výtisků Vojenské mysli setkávali čím dál tím častěji s pojmy »střetný boj« a »střetné sražení«. Protože je studium otázek střetného boje divisi a sborů a především studium otázek střetného sražení armád nedílnou součástí studia útočných a obranných operací, domnívám se, že bude účelné navázat na ty články Vojenské mysli, které seznamují velitelský sbor naší lidové armády s rázem soudobých útočných a obranných operací a všimnout si některých otázek problematiky střetných sražení.

Poněvadž studiu těchto otázek nebyla dosud věnována ta pozornost, které by si právem zasluhovaly, a poněvadž jejich problematika je značně rozsáhlá, chci se pro začátek zmínit jen o některých — podle mého názoru — nejaktuálnějších otázkách střetného sražení vznikajícího v útočné operaci armády. Omezím se proto na objasnění pojmu »střetné sražení« a podmínek, v nichž tato sražení vznikají; z vedení střetného sražení zmíním se jen o tom, jak se tato sražení zahajují, jak končí a jak v nich možno používat zbraní hromadného ničení.

I

Co tedy je vůbec střetné sražení?

Střetné sražení je souhrn bojových akcí armád, v kterém se obě bojující strany snaží dosáhnout operačních cílů útočným způsobem.

Do Veliké vlastenecké války vznikala střetná sražení a střetné boje zpravidla jen na jednom směru a na omezeném prostoru, při čemž vzhledem k nedostatečným a primitivním prostředkům průzkumu a velení mívala pro obě bojující strany obyčejně nepředvídaný a neočekávaný spád, což vedlo nakonec k živelnému průběhu, bez nutného a žádoucího ovlivňování bojů veliteli a štáby bojujících stran.

Zkušenosti z Veliké vlastenecké války značně pomohly rozvoji vojenského umění a především operačního umění, a tím pomohly i rozvoji teorie střetných sražení — zákonitých zjevů v současných operacích.

Jestliže se v minulých válkách střetná sražení ve své podstatě omezovala na čelní útoky pěchoty a na místní dílčí manévry jezdecka, stal se ve Veliké vlastenecké válce podstatou střetného sražení široký manévr sil a prostředků k provedení úderů do boku a týlu nepřítele s cílem obklíčit a zničit jeho hlavní síly.

Proti minulým válkám stala se střetná sražení Veliké vlastenecké války značně složitějšími, zahrnovala množství různorodých bojových činností prováděných v složitých a rychle se měnících situacích a na širokých prostorách. Kromě složitosti a širokého manévru byla tato střetná sražení ještě charakterisována vysokým napětím a úporností bojů vedených ve dne v noci, vzhledem k čemuž rozhodujících výsledků se obyčejně dosáhlo v kratším čase, než tomu bylo v minulých válkách.

Za použití zbraní hromadného ničení a rozsáhlé motorisace i mechanisace vojsk, kdy se útočné operace plánují na větší hloubku a ve značně vyšších tempech, než tomu bylo ve Veliké vlastenecké válce, bude manévrový ráz útočných operací ještě vzrůstat a souběžně s tím bude vzrůstat i možnost vzníkání střetných bojů a střetných sražení.

Přitom je nepochybné, že moderní technika dnešních armád a používání zbraní hromadného ničení ještě zvýší úpornost a intenzitu střetných sražení, což jistě bude mít vliv i na jejich trvání.

Z této charakteristiky soudobých operací můžeme si učinit ten stručný závěr, že střetná sražení, která do této doby byla jen zvláštním druhem bojové činnosti vojsk, budou velmi častým, ne-li zákonitým zjevem v současných útočných operacích. Obvykle v nich budou zúčastněny všechny síly armády a často i značná část sil frontu. Kromě toho můžeme tento závěr rozšířit logicky i v tom smyslu, že vzhledem k rázu úkolů řešených ve střetném sražení, k množství sil a prostředků, jakož i vzhledem k času a prostoru, v němž střetné sražení probíhá, je střetné sražení operační kategorií, to jest vzniká v průběhu operace jako jedna z jejích podstatných částí v určitém období operace.

Tolik stručně o pojmu »střetné sražení«.

II

Všimněme si nyní podmínek, v nichž vznikají střetná sražení v útočné operaci.

Vzhledem k tomu, že obranná sestava nepřítele bude zpravidla značně narušena atomovými údery, bude obránce donucen zasazovat do boje nejen divisi a sborové zálohy, ale často, již v první den boje, i armádní zálohy. Protože atomovými údery mohou být způsobeny značné ztráty i těchto zálohám, je možné, že obránce velmi často bude nucen zasazovat do boje zálohy skupiny armád již druhého dne operace, při čemž charakteristickým rysem činnosti těchto záloh bude jejich rozvinování a zahajování boje z chodu. Z toho, co bylo uvedeno, je zřejmé, že střetná sražení v útočné operaci mohou vznikat při srážce s přicházejícími blízkými i hlubokými operačními a často i strategickými zálohami nepřítele, a to velmi často už v začátku útočné operace.

Při hodnocení možnosti zásahu nepřátelských záloh nutno vzít v úvahu hloubku soudobé obrany nepřítele, hluboké rozmístění operačních a strategických záloh a též rychlost soudobých svazků. Na rychlosti a včasném zasazení záloh a na jejich úkolech budou záviset i podmínky vzniku střetného sražení. Tak na př. v jednom případě budou zálohy zasazovány k zaujetí obranných pásem připravených v týlu. K střetnému sražení pak může dojít, narazí-li tyto zálohy při svém přesunu na útočící vojska armády (frontu) dříve, než mohly zaujmout určené obranné pásmo.

V druhém případě může vzniknout střetné sražení, zasadí-li nepřítel zálohy k provedení silných protiúderů na sbíhavých směrech nebo do boku s úkolem buď zmařit úspěšné rozvíjení našeho útoku (pronásledování) nebo rozrazit kruh obklíčení a osvobodit obklíčené uskupení svých vojsk.

Konečně může střetné sražení vzniknout i tehdy, vede-li nepřítel boj na zdrženou a po soustředění sil na poslední čáře přejde do útoku (protiútok) nebo když provádí protiúder s cílem zabezpečit si výhodnou čáru k přechodu do protiútoků.

K tomu je nutno poznamenat, že ne každé odražení protiúderu nabývá formy střetného sražení. Tak na příklad, jestliže se pro nás vytvořil nevýhodný poměr sil, může se odražení protiúderu provést dočasným přechodem k obraně na úseku nepřátelského protiúderu; v tomto případě k střetnému sražení nedojde a vojska přejdou do dalšího útoku teprve po vyčerpání sil nepřítele a po provedení přeskupení.

Naopak, máme-li dostatek sil k rozdrčení uskupení nepřítele provádějícího protiúder střetným úderem, nabývá odražení protiúderu formy střetného sražení.

Je-li po použití atomové zbraně již v taktické hloubce těžké počítat se zachováním souvislé fronty, nebude se při akcích v operační hloubce souvislá fronta vůbec vyskytovat. Přesto však i při použití atomových zbraní některé armády budou postupovat rychleji a naopak jiné se mohou poněkud opožďovat. Střetné sražení s vysunutými operačními zálohami (t. j. zálohami skupiny armád) a dokonce se strategickými zálohami může pak v takovém případě započít v situaci, kdy některé svazky budou v přímém dotyku s předními jednotkami nepřítele, zatím co jiné svazky v takovém dotyku nebudou a budou se rozvíjet k střetnému boji z pochodu. To znamená, že především v blízké operační hloubce budou vojska vstupovat do střetného sražení s více nebo méně rozvinutou bojovou sestavou, zatím co se v druhém případě budou rozvíjet buď z pochodových proudů nebo budou mít svazky rozčleněny do šířky i do hloubky, při čemž pluky (prapory) mohou být v rozčleněném tvaru a někdy i rozvinuty do bojové sestavy. Je nutno zdůraznit, že se při použití atomových zbraní budou při rozvíjení vojsk ke střetnému sražení v operační hloubce vytvářet výhodné podmínky k širokému manévru hlavních sil útočících vojsk do boku a týlu, k vyjití na ústupové cesty nepřítele, k obklíčení a zničení protiúderného uskupení nebo k rozražení nepřátelského uskupení na části, k obklíčení a zničení izolovaných uskupení.

Střetné sražení, které vzniká při srážce se silnými zálohami nepřítele v operační hloubce, kdy se vojska rozvíjejí z pochodu, bude nejčastějším zjevem, protože atomové údery na nepřítele vytvářejí předpoklady k provedení operace ve vysokém tempu. V této situaci bude se větší část bojové sestavy armády přepravovat na tancích, obrněných transportérech a autech, v praporech, plukovních a řídčejích v divizních proudech. Taková střetná sražení se budou vyznačovat pronikavou a rychlou změnou situace, protože každá strana bude mít možnost široce manévrovat silami a prostředky, zasazovanými a rozvíjenými z hloubky, rychle měnit sestavu svazků a operační učlenění armády. Kromě toho, protože nebude k dispozici připravené obranné pásmo (postavení) a nebude včas organizován palebný systém, bude se rychle měnit i linie fronty.

Uděláme-li z toho, co jsme si v této stati řekli o vzniku střetných sražení, závěr, vidíme, že střetná sražení, která vznikají v blízké operační hloubce při protiúderech bližších operačních záloh nepřítele, probíhají obvykle rychle a v poměrně krátké době mohou ztratit svoje charakteristické rysy a změnit se v jiný druh bojové činnosti (útok nebo do-

časný přechod k obraně). Naopak střetná sražení, která vznikají při střetnutí se silnými zálohami nepřítele v operační hloubce, jsou velmi složitým druhem bojové činnosti a jsou charakterisována:

- prudkou a rychlou změnou situace a bojových sestav vojsk,
- odkrytými boky u obou stran,
- rozvinutím bojové činnosti na široké frontě a volností manévrování,
- úporným bojem za získání a udržení iniciativy v průběhu sražení,
- omezenou dobou na organizaci velení a součinnosti.

III

Když jsme si nyní uvědomili, za jakých podmínek a okolností vznikají střetná sražení v útočných operacích, bude pro nás mnohem snadnější ujasnit si, **jak se střetná sražení zahajují.**

Střetné sražení začíná bojem předsunutých odřadů a soustředěnými údery letectva na proudy nepřátelských záloh přisunovaných z hloubky. Letectvo má možnost účinně zasáhnout nepřítele, zadržet jeho jednotlivé svazky a vytvořit podmínky ke zničení nepřítele po částech. Přitom se nejdříve ničí tankové svazky nepřítele a ta uskupení, která se soustřeďují proti boku našich hlavních sil. Aby byly splněny tyto úkoly, je nutno použít takového druhu letectva, jehož údery by nejlépe odpovídaly dané situaci. Nepřátelská vojska, která jsou v prostorech soustředění nebo v prostorech vykládání a svazky, které se soustřeďují v našem boku, je účelné ničit atomovými údery, jež jsou nejspolehlivějším prostředkem k ničení živé síly a techniky. Nepřátelská vojska připravující se na autech se ničí bombardovacím nebo bitevním letectvem, k čemuž je nutno vyčlenit maximální možné množství sil a prostředků, aby vojska nepřítele byla pod nepřetržitými údery letectva. Na rozvíjející se pěchotu, tanky a dělostřelectvo, zejména atomové, je účelné provést atomové údery a údery bitevního letectva. Atomovými údery je nepřítel ničen, zatím co údery bitevního letectva znemožňují nepříteli, aby se uvedl do pořádku.

Stíhací letectvo frontu v součinnosti s protiletadlovým dělostřelectvem zajišťuje zasazení a chrání soustředění vlastních vojsk před údery nepřátelského letectva, zejména před údery atomovými, jak v období přesunu, tak při rozvínování.

V tomto období se vede všemi prostředky neustálý operační a taktický průzkum před frontou a na bocích útočících vojsk.

Na počátku střetného sražení mohou být vojska armády v různé situaci. Bude-li v sestavě vojsk frontu mechanisovaná armáda, začíná zpravidla ona dříve než vševojskové armády střetné sražení, avšak rozvínování střetného sražení se může provést buď za účasti vševojskové armády útočící v prvním sledu frontu ve směru činnosti mechanisované armády nebo za účasti vševojskové armády druhého sledu frontu, zasazené do sražení. Může nastat situace, kdy mechanisovaná armáda a vševojskové armády (jak prvního, tak druhého sledu frontu) začínají střetné sražení každá samostatně, avšak rozvíjejí je ve vzájemné součinnosti.

V druhém případě, nebude-li v sestavě frontu mechanisovaná armáda, započnou střetné sražení předsunuté odřady vševojskových armád prvního sledu frontu nebo v řadě případů předsunuté odřady vševoj-

skové armády druhého sledu frontu, vysunuté proti přisunovaným silným nepřátelským zálohám.

Vševojsková armáda prvního sledu frontu může být zasazena do střetného sražení v situaci, kdy má část svých sil již rozvinutých, nebo se bude rozvíjet k střetnému sražení z pochodu. První případ bude nejčastější v bližší operační hloubce. V tomto případě musí vojska prvních sledů sborů získat výhodné postavení, které dává možnost provést úder hlavními silami armády do boku hlavního nepřátelského uskupení, zatím co dělostřelectvo a letectvo svými údery zadržuje útok nepřítele.

V druhém případě, kdy vševojsková armáda již postoupila do značné hloubky nepřátelského postavení a kdy její vojska postupují s hlavními silami v pochodových proudech, provádí se rozvinutí k střetnému sražení z pochodu. V takovém případě jako první zahajují boj s nepřítelem průzkumné a předsunuté odřady. Předsunuté odřady se rozhodnou činností zmocňují výhodných čar a udržují je až do příchodu hlavních sil svých divisi. Za předsunutými odřady se rozvíjí divise prvního sledu armády, které za podpory dělostřelectva a úderů letectva prudkým útokem ničí předsunuté jednotky nepřítele.

Vševojsková armáda druhého sledu, vysunutá proti přisunovaným silným nepřátelským zálohám, bude se zpravidla rozvíjet k střetnému sražení z pochodu.

Zahájení střetného boje se nebude stejnoměrně rozvíjet po celé frontě. Ve směru hlavního úderu, kde boj předsunutých odřadů bude podporován letectvem a dělostřelectvem, nebo podle rozhodnutí velitele armády atomovými údery, může být dosaženo úspěchu; na druhém směru může nás nepřítel předejít v rozvinutí předsunutých jednotek, podporovat jimi své předvoje, provést atomové údery a vytvořit pro nás nevýhodný poměr sil. Předsunuté odřady si navzájem pomáhají palbou dělostřelectva a útokem částí sil do boku a týlu nepřátelských vojsk, která útočí na sousedy.

Má-li nepřítel při útoku převahu sil, přejdou předsunuté odřady podle nařízení velitelů sborů do obrany s úkolem zastavit útok nepřítele, udržet zaujatou čaru a zabezpečit rozvinutí a zasazení hlavních sil svazků do boje. V některých případech mohou být předsunuté odřady zesíleny částí vojsk prvního sledu.

Aby byl proveden mohutný palebný úder na nepřítele, je účelné zasadit do předsunutých jednotek raketometné dělostřelectvo. Protitankové dělostřelectvo zabezpečuje na nebezpečných směrech možných tankových útoků nepřítele rozvinutí a bojovou činnost vojsk, která se účastní střetného sražení. Středorážní protiletadlové dělostřelectvo se vysunuje na směr hlavního úderu, aby chránilo hlavní uskupení armády při rozvíjení a vedení střetného sražení. Hlavním úkolem protiletadlového dělostřelectva je zabránit v součinnosti se stíhacím letectvem provedení atomových úderů na vlastní vojska, zvláště na hlavní uskupení armády.

Ženíjní vojsko určené do předsunutých odřadů zabezpečuje dosažené čary, zabezpečuje protitankovými zátarasy čaru rozvinutí hlavních sil, přehrazuje nebezpečné tankové směry na bocích rozvíjejících se vojsk, provádí průzkum pochodových os, opravuje mosty a zřizuje pomocné cesty.

V tomto období střetného sražení nabývá zvlášť na významu radiální průzkum, který se organizuje a vede za tím účelem, aby bylo zabezpe-

čeno včasné provedení opatření k ochraně vojsk armády proti radioaktivním prostředkům. Mimo to se musí zvláštní pozornost věnovat organizaci průzkumu, který by získal příslušné údaje o přípravě nepřátelského atomového napadení, aby pak toto napadení mohlo být zmařeno nebo aby byly zeslabeny jeho účinky. Je nutno zdůraznit, že nepřátelské atomové napadení nesmí být v žádném případě důvodem k zastavení boje. Vojska musí pokračovat v nepřetržitém útoku. Jestliže nepřítel provede na vojska armády k zabezpečení protiúderu atomový úder, vysílají se do prostorů, kde bylo použito atomových zbraní, zálohy a pohyblivé odřady sborů a armády, aby zabezpečily pevnost fronty a další rozvinutí střetného sražení.

Rozvinutí hlavních sil armády může být provedeno za různé situace a na tom závisí i způsob jejich rozvinutí.

Jestliže předsunuté odřady zničily předsunuté jednotky nepřítele a úspěšně rozvíjejí útok, je možno hlavní síly sborů zasadit do boje postupně a z chodu tak, jak přicházejí k čáře rozvinutí. Předejití nepřítele v rozvíjení a rozhodná činnost vojsk umožňují rozdělit nepřátelské uskupení, při čemž na podružných směrech mohou být ponechány jen zajišťovací jednotky, zatím co se hlavními silami provede úder do boku a týlu hlavního nepřátelského uskupení s cílem obklíčit je a zničit.

Stačil-li nepřítel rozvinout svoje síly a je-li jeho bojová sestava jen nedostatečně rozrušena úderem atomových zbraní, dělostřelectva a letectva, je účelné zasadit hlavní síly do střetnutí současně, k čemuž je nutné umožnit vojskům prvního sledu armády, aby se rozvinula na určené čáře a provedla současný úder na hlavním směru.

Tolik stručně o zahájení střetného sražení.

IV

A nyní několik slov o tom, jaké mohou být **formy zakončení střetného sražení**.

Střetné sražení může být zakončeno obklíčením a zničením nepřátelského uskupení nebo pronásledováním nepřítele až do jeho úplného zničení.

Při obklíčení a ničení nepřítele musí být vytvořena uskupení, která zabezpečují, aby bez prodlení bylo provedeno rozdrobení obklíčeného uskupení a jeho zničení po částech.

Při ústupu, využije-li nepřítel výhodných čar, může se pokusit vést boj na zdrženou.

V průběhu vedení střetného sražení může velitel a štáb armády na základě průzkumových údajů určit počátek ústupu nepřítele. Je velmi důležité, aby pronásledování bylo zahájeno z iniciativy mladších náčelníků a neprodleně, aby nepřítel neměl možnost po provedení střetného sražení uvést svá vojska do pořádku. Při ústupu nepřítele letectvo a dělostřelectvo svými údery desorganizuje nepřátelské proudy, ničí přepravy, zatarasuje soutěsky, čímž zdržuje jeho odchod za tím účelem, aby mechanisované divize a tankové jednotky obklíčily nepřítele, ovládly ústupové cesty a ničily ho po částech.

Aby nepříteli byl znemožněn ústup, mohou být provedeny atomové údery

— na hlavní uskupení ustupujících vojsk,

- na uzly cest, velké mosty, přepravy, soutěsky a horské přechody na ústupových cestách nepřítele,
- na zálohy, které jsou přisunovány z hloubky, aby podporovaly ustupující uskupení.

K zabezpečení rozhodného postupu vpřed provádí se opatření k rychlé obnově mostů, cest a přeprav, k odstranění závalů v prostorech, na něž byly vedeny atomové údery, a využívá se objížděk.

Přešel-li nepřítel během střetného sražení do obrany, bude ráz činnosti vojsk armády záviset na konkrétní situaci.

V tom případě, když nepřítel přechází do obrany na počátku střetného sražení, musí vojska armády pokračovat v útoku a nedovolit nepříteli, aby organisoval palbu a opevnil se na jakékoli čáře. Podaří-li se nepříteli v průběhu vedení střetného sražení, při využití výhodných podmínek terénu, zorganizovat spěšně zaujatou obranu, podnikne se útok podle zásad platných pro útok na spěšně organisovanou obranu. Atomových úderů se v takovém případě používá podle všeobecných zásad atomové přípravy a podpory útoku, jenže se spotřeba atomových pum snižuje, protože vojska nepřítele ve většině případů nebudou mít obranná zařízení a budou v otevřeném terénu.

V jednotlivých případech, kdy se nepříteli podaří po provedení atomového úderu na směr střetného sražení vytvořit poměr sil pro něho výhodný, mohou vojska armády být přinucena k tomu, aby dočasně přešla do obrany. Využitím dělostřeleckých, protitankových a vševojskových záloh, pohyblivých odřadů zatarasovacích i ženijních zátarasů zabezpečuje se udržení a upevnění výhodné čáry, zabezpečují se boky před možným obchvatem a obejitím nepřítelem. Po zadržení nepřátelského útoku přeskupí vojska své síly, aby po vyčerpání sil nepřítele znovu přešla do útoku.

Z uvedených případů možného zakončení střetného sražení možno udělat stručný závěr v tom smyslu, že střetné sražení končí tehdy, zrekne-li se jedna z bojujících stran svých útočných úmyslů a přejde z jakéhokoli důvodu k jinému druhu bojové činnosti.

V

Je nasnadě, že ve střetném sražení se všemi jeho zvláštnostmi, jak o nich bylo v předcházejících státech hovořeno, bude mít i použití atomových zbraní svoje zvláštnosti.

Atomových zbraní může být použito proti nepříteli provádějícímu protiúder nebo proti přisunovaným zálohám anebo konečně ke zničení obklíčeného nepřátelského uskupení.

Okolnost, že se činnost vojsk uskutečňuje na otevřeném, s hlediska protiatomového nepřipraveném terénu, dává možnost účinnějšího zásahu nepřítele s menší spotřebou atomových pum, než je tomu při atomových úderech na nepřítele, který je ukryt v připraveném obranném postavení.

Zabezpečuje-li se armádní operace, kterou má být prolomena připravená obrana nepřítele, na příklad jedenácti atomovými pumami (6 ma-

lými a 5 středními), mohou se z tohoto množství určit 2 až 3 pumy k boji se zálohami nepřátelské skupiny armád.

V další útočné operaci armády plnící úkol v rámci frontové operace bude zpravidla spotřeba atomových pum menší, avšak i tehdy pro boj s přisunovanými operačními (strategickými) zálohami bude mít armáda nejméně 2 až 3 atomové pumy. Střetné sražení může být tedy zabezpečeno 2 až 3 atomovými pumami. Vzhledem k ničivému účinku tlakové vlny pumy malé ráže mohou být tímto množstvím nepříteli, který je v otevřeném terénu, vyřazeny v průměru dva až tři pluky (tankové prapory) nebo až jedna divise.

Největších výsledků se při výbuchu atomových pum dosahuje účinkem tlakové vlny. Proto je nejúčelnější použít atomových úderů na vojska, která jsou rozvinuta k provedení protiúderu nebo která jsou v prostorech soustředění nebo ve vyčkávacích prostorech. V období, kdy se hlavní síly záloh nepřítele přesunují k prostoru střetného sražení a jsou na cestách v pochodových prouděch, výsledky ničení se velmi snižují, protože silniční pás v okruhu možného ničení zaujímá jen nepatrnou část. Stejně tak v prostorech soustředění a ve vyčkávacích prostorech budou v soudobých podmínkách velmi často vybudovány úkryty, ochranné okopy a jiná zařízení, která snižují rozsah ničení 1,5krát až 3krát.

Vzhledem k těmto skutečnostem bude proto nejvýhodnější použít atomových úderů ve střetném boji:

- na nepřátelské zálohy v prostorech soustředění a ve vyčkávacích prostorech v okamžiku jejich vyvádění, kdy hlavní síly vojsk a techniky jsou mimo úkryty, ale dosud ještě nenastoupily do pochodových proudů na cestách; v tomto případě mohou být nepříteli způsobeny značné ztráty, avšak vzhledem k tomu, že tyto zálohy jsou rozmístěny značně hluboko, může se nepříteli podařit zorganizovat je znovu do bojové sestavy dříve, než se s nimi vojska armády srazí,
- na rozvinutou nepřátelskou bojovou sestavu, jestliže se hlavní síly nepřítele předem rozvinuly na výhodné čáře s úmyslem provést protiúder; v tomto případě je nutno přesně určit okamžik úderu, to znamená provést úder nejpozději při přiblížení se vlastních předních jednotek na bezpečnostní vzdálenost; nejvýhodnější okamžik je ten, kdy se vojska nepřítele začínají rozvíjet z pochodových proudů, sesedají s dopravních prostředků, zaujímají palubná postavení a p.,
- na druhé sledy nepřítele v tom okamžiku, kdy dorazily k bojišti, soustřeďují se a jsou připraveny k další činnosti.

V mnohých případech bude výhodné využít zvláštních terénních a situačních podmínek k provedení atomových úderů na důležité uzly, soustěsky anebo přepravy s cílem rozdělit nepřítele na části, oddělit jeho druhé sledy a zálohy od prvních sledů, způsobit nepříteli značné ztráty a pak jej zničit po částech. Konečně je účelné provést atomové údery na zjištěné nepřátelské atomové dělostřelectvo nebo na obklíčené nepřátelské uskupení.

Závěr

Tolik o některých, poměrně málo známých otázkách střetného sražení vznikajícího v útočné operaci. Je samozřejmé, že tento článek ani zdaleka nevyčerpává celou problematiku a obtížnost vedení střetného sražení, použití druhů vojsk v něm, zabezpečení vojsk armády ve střetném sražení a p. Zvláštní pozornosti bude vyžadovat i studium otázek velení vojskům ve střetném sražení.

Vzhledem k obsáhlosti těchto otázek bude nutné věnovat jim zvláštní články v některých příštích číslech Vojenské mysli, aby byla dána možnost s těmito doposud poměrně málo studovanými otázkami důkladně se seznámit.